

Omgevingsvisie FlevolandStraks Keuzenotitie Programma Circulaire Economie

Inleiding

In de Startnotitie Circulaire Economie Omgevingsvisie FlevolandStraks is aangegeven dat Provinciale Staten in het tweede kwartaal van 2018 een Keuzenotitie ontvangt. Onderliggende Keuzenotitie is bedoeld om het gesprek aan te gaan welke richtinggevende kaders Provinciale Staten belangrijk vinden voor het 'Programma Circulaire Economie'. Het programma zal in het vierde kwartaal aan Provinciale Staten worden aangeboden voor besluitvorming. Deze Keuzenotitie is bedoeld voor het stellen van richtinggevende kaders voor:

- agendavorming met communities 'groene grondstoffen' en 'gebruikte materialen' (inclusief kennisinstellingen);
- agendavorming voor 'het goede voorbeeld';
- provinciaal beleid (knellende en ondersteunende regelgeving);
- financieel instrumentarium (provinciaal en andere partners).

Provinciale Staten is tevens toegezegd dat in het tweede kwartaal de voortgang, evaluatie en monitoring wordt aangeboden van de 1^e tranche initiatieven (verder: keteninitiatieven) zoals gestart in het eerste kwartaal. De opgedane leerervaringen en daarmee verdieping van de opgave (wat is nodig voor realisatie van de opgave en onze ambitie) worden meegenomen in het later in het jaar op te stellen Programma Circulaire Economie.

Deze Keuzenotitie en de voortgangsrapportage bouwen voort op het eerder toegestuurde 'Basisdocument Programma Circulaire Economie' (PS Mededeling #2207188, dd 13 maart).

Het deel 'agendavorming voor 'het goede voorbeeld'' wordt separaat aangeboden. De 'Nulmeting Het goede voorbeeld' is hiervoor eerder als basisdocument aan Provinciale Staten toegestuurd (PS Mededeling #2208247, dd 13 maart).

Over het Programma Circulaire Economie

In de Omgevingsvisie FlevolandStraks is de ambitie voor de Opgave Circulaire Economie als volgt geformuleerd:

In 2030 en verder staat Flevoland bekend als de grondstoffenleverancier voor de circulaire economie. (Rest)stromen uit de landbouw, bedrijven en huishoudens maken we geschikt voor duurzaam (her)gebruik. Groene grondstoffen en gebruikte materialen bewerken we zodanig dat ze snel en gemakkelijk hun weg vinden naar bestaande en nieuwe afzetmarkten; in Flevoland, in Nederland en wereldwijd.

Door nieuwe - circulaire - materialen te maken, heeft de regionale economie een impuls gekregen. De agrarische sector en het bestaande bedrijfsleven profiteren hiervan. Het bewerken van (rest)stromen om te voldoen aan de marktvaart trekt nieuwe bedrijvigheid aan: innovatieve en creatieve bedrijven, adviesbureaus, maakindustrie en logistieke ondersteuning.

Deze ambitie vormt het uitgangspunt bij de strategie, de aanpak en de invulling van het Programma Circulaire Economie.

In de Startnotitie Circulaire Economie Omgevingsvisie FlevolandStraks zijn onderstaande bouwstenen weergegeven waaruit het Programma Circulaire Economie - conform de beschrijving uit de Omgevingsvisie - wordt opgebouwd:

- *gezamenlijke agenda's met de partners van de programmalijnen 'groene grondstoffen' en 'gebruikte materialen' (inclusief kennisinstellingen);*
- *beschrijving van het provinciaal beleid en regelgeving (inclusief definiëring provinciaal belang). Hierbij wordt met name ook aandacht besteed aan het mogelijk saneren van belemmerende regelgeving;*
- *de wijze waarop we nationale en Europese doelen/opgaven meenemen cq benutten;*

- *kader financieel instrumentarium;*
- *inzet op 'het goede voorbeeld';*
- *monitoringssystematiek (indicatoren en monitoring).*

Het Programma Circulaire Economie zal naar verwachting worden opgebouwd vanuit een aantal vragen:

- wat is het provinciaal belang van de opgave Circulaire Economie?
- vanuit welke rol(len) wordt de opgave opgepakt?
- welke maatregelen/ activiteiten worden uitgevoerd?
- hoe vindt de monitoring plaats?

Het provinciaal belang is op hoofdlijnen al aangestipt in de Omgevingsvisie: "Onderlinge samenwerking is cruciaal, want het afval van de ene partij is de grondstof voor de andere. Juist op dat punt kan een provincie vanuit haar schaalgrootte meerwaarde leveren".

En ook: "Grondstoffenleverancier worden van de circulaire economie gaat niet vanzelf. De belangrijkste taak is om andere partijen in staat te stellen de kansen te pakken, die de circulaire economie biedt". In het Programma Circulaire Economie zal een nadere uitwerking plaatsvinden van het provinciaal belang.

Voor de aanpak vanuit de provinciale rol wordt er gekeken naar het model van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB). Er wordt gekeken naar wat er nodig is vanuit de rol:

- van uitvoering van wet- en regelgeving (rechtmatige overheid),
- op het gebied van prestatiebesturing (presterende overheid),
- als regisseur en deelnemer van netwerken (de netwerkende overheid),
- als participant in initiatieven van anderen (de participerende overheid).

Onderliggende keuzenotitie maakt een begin met het benoemen van rollen en de verschillende maatregelen/ activiteiten. Het werken met de platforms en keteninitiatieven past in de rol van netwerkende- en participerende overheid. Het maken van passende wet- en regelgeving en de inzet van financieel instrumentarium hoort bij de rol van rechtmatige- en presterende overheid.

Voor het onderdeel monitoring zal er aangesloten worden bij de monitoringssystematiek die de Rijksoverheid gaat hanteren. Op dit moment wordt deze ontwikkeld en zijn er nog geen vastgestelde indicatoren. De verwachting is dat bij de agendering van het Programma in het vierde kwartaal hier meer duidelijkheid over bestaat.

Mede op basis van de gegeven richtinggevende kaders vanuit onderhavige keuzenotitie wordt het Programma Circulaire Economie verder uitgewerkt, zowel op papier als in de praktijk.

Leeswijzer

De Keuzenotitie voor het stellen van richtinggevende kaders, bestaat uit drie onderdelen:

- A. Agendavorming Platforms 'groene grondstoffen' en 'gebruikte materialen';
- B. Provinciaal beleid;
- C. Financieel instrumentarium.

De Voortgangsrapportage keteninitiatieven is ter kennisneming bijgevoegd.

Keuzenotitie Programma Circulaire Economie

In basis wordt gevraagd richting te geven c.q. het zwaartepunt te benoemen voor de uitwerking naar het Programma Circulaire Economie vanuit de drie delen:

- agendavorming met de platforms Groene grondstoffen en Gebruikte materialen;
- provinciaal beleid;
- financieel instrumentarium.

Voor de uitwerking van de opgave naar het programma kan hierop vanuit verschillende rollen en instrumenten worden ingezet.

Met de **aanpak voor community-vorming** in de platforms Groene grondstoffen en Gebruikte materialen en de keteninitiatieven opereert de provincie vanuit een netwerkende en participerende rol. Hierin kunnen keuzes gemaakt worden c.q. de ambities worden aangegeven voor de provinciale inzet bij facilitering van initiatieven en het aansluiten bij initiatieven van anderen als kennisinstellingen en netwerken als de Metropoolregio Amsterdam.

De basisinzet vanuit de rollen van rechtmatige en presterende overheid is het zorgen voor passende wet- en regelgeving en financieel instrumentarium. Voor **wet- en regelgeving** is een keuze te maken in alleen zorgen voor randvoorwaardelijke regelgeving of ook het maken van stimulerende regelgeving. Daarnaast ligt er ook een keuze voor om wel of niet actief aan de slag te gaan met lobby naar Rijk of EU voor passende regelgeving voor de initiatieven van de Flevolandse ondernemers en andere partijen.

Voor **financiering** is een keuze te maken in alleen gebruik maken van bestaand financieel instrumentarium dat wordt aangeboden of daarnaast ook extra inzet te plegen op het actief aantrekken van Rijks- of EU financiering. Nog verder gaat het opstellen van een provinciaal fonds of eventuele subsidieregeling voor het stimuleren van circulaire initiatieven.

Hierna worden de verschillende delen voor het stellen van richtinggevende kaders verder uitgelicht.

A Agendavorming Platforms Groene grondstoffen en Gebruikte materialen

Inleiding

Op 31 januari is de aanpak van de opgave gepresenteerd in de Statencommissie Economie en is er groen licht gegeven op het afwegingskader voor initiatieven. Na de presentatie is de uitvoering gestart met op 22 februari een grote bijeenkomst met partners.

Ten behoeve van community-vorming zijn twee platforms opgericht voor ontmoeting en uitwisseling met als doel concrete circulaire initiatieven te smeden en aldus de agenda steeds verder te vullen. In het deel '2. Voortgangsrapportage' leest u over de reeds uitgevoerde en nog te ondernemen activiteiten, die plaatsvinden binnen de programmalijnen: Gebruikte Materialen en Groene Grondstoffen.

Bij de uitvoering zijn er een aantal zaken opgemerkt:

In het algemeen

- Circulaire economie is een thema dat door steeds meer ondernemers wordt gezien als kans voor de toekomst;
- De grootse uitdagingen liggen op het gebied van (1) het creëren van verdienmodellen op basis van hernieuwbare en gebruikte materialen in de bestaande economie; (2) het wegnemen van wettelijke belemmeringen op het gebied van afval en grondstoffen; (3) het gebrek aan menskracht, kennis, tijd en financiering om circulaire processen en producten te ontwikkelen.

- As grootste kansen worden gezien: (1) een aantrekkelijke businesspartner worden dankzij aandacht voor duurzaamheid; (2) het ontwerpen van nieuwe lange termijn businessmodellen; (3) Dankzij ketensamenwerking tot nieuwe ideeën komen.
- De provincie is niet de eerste natuurlijke partner voor ondernemers voor vraagstukken op het gebied van circulaire economie, en er zijn steeds meer partijen die op dit thema acteren;

Bij Gebruikte materialen

- voor bedrijven die ondernemen op 'gebruikte materialen' zijn het vooral de grotere bedrijven die met ons in gesprek gaan (bedrijven m.b.t. verwerken van beton, asfalt en bouwbedrijven);

Bij Groene grondstoffen

- voor bedrijven die ondernemen op 'groene grondstoffen' zijn het vooral de middelgrote agrarisch ondernemers (producenten).

De werking van de platforms

De platformbijeenkomsten worden door de deelnemers als waardevol omschreven. Nieuwe contacten worden gelegd en nieuwe keteninitiatieven komen tot stand. Soms komen er samenwerkingsinitiatieven tot stand waarbij er voor de provincie verder geen rol is en soms is er meer nodig om tot een keteninitiatief te komen. Ook het type initiatief verschilt, soms is het de behoefte van een 'tafel' met meerdere partijen en initiatieven, soms is het een maatwerkvraagstuk.

Tijdens de platformbijeenkomsten worden relevante ontwikkelingen gedeeld. Ook worden tijdens de platformbijeenkomsten belemmeringen geïnventariseerd en kansen benoemd. Deze informatie zal, gekoppeld aan de belangen en inzichten van de individuele participanten leiden tot steeds meer keteninitiatieven.

Doorontwikkeling van de platforms

In de startnotitie wordt gesproken over twee platforms: één voor Gebruikte materialen, één voor Groene grondstoffen. Inmiddels blijkt dat de kruisbestuiving tussen beide platforms groot is (bijvoorbeeld bouw & agrarische reststromen). De platforms zullen dan ook voornamelijk gezamenlijk bijeenkomen. Dit gebeurt ten minste 4x per jaar onder de begeleiding van de boegbeelden die voor circulaire economie Flevoland zijn aangetrokken. Voor Groene grondstoffen is dat Marieke van der Werf (oud-Tweede Kamerlid). Voor Gebruikte materialen is de werving nog gaande.

Om de platformbijeenkomsten blijvend aantrekkelijk te laten zijn voor ondernemers in Flevoland wordt verder:

- een goede mix gecreëerd van inspiratie, luisteren en actief een bijdrage leveren
- aangesloten bij bijeenkomsten die worden georganiseerd door gemeenten, Kamer van Koophandel of andere instanties in Flevoland
- gezorgd voor externe sprekers van hoog niveau: landelijke bewindspersonen, inspirerende CEO's, wetenschappers en opiniemakers.

Richtinggevend voor de agendavorming van het platform, en daarmee van de circulaire economie in Flevoland, zijn:

1. De totstandkoming van keteninitiatieven
2. De economische en infrastructurele ontwikkelingen in Flevoland
3. Het onderzoeksprogramma van de kennisinstellingen in Flevoland
4. De agenda's van andere bestuurlijke gremia op het gebied van circulaire economie:
  - Gemeenten in Flevoland
  - MRA, Metropoolregio Amsterdam
  - IPO, Interprovinciale Overleg
  - Het Rijksbrede Programma circulaire economie

Faciliteren van initiatieven

Het sluiten van een keteninitiatief gebeurt, als voldaan is aan de criteria in het afwegingskader (zie '2. Voortgangsrapportage') door het tekenen van een 'Letter of Commitment' (LoC). Op grond van dit commitment voorziet de provincie in ondersteuning van het initiatief door de inzet van een ketenmanager, die het secretariaat vormt van het initiatief, belemmerende wet- en regelgeving opspoort, andere partijen in de te creëren waardeketen betreft en ondersteunt bij het vinden van marktkansen en financiering.

Werkendeweg is gebleken dat het ondertekenen van een LoC voor een aantal initiatieven niet passend is. Soms achten de deelnemers een aantal korte contacten voldoende voor samenwerking, soms is er meer nodig.

Wat is de gewenste richting van doorontwikkeling?

De basisinzet is het sluiten van keteninitiatieven zoals in januari aan de Statencommissie Economie is gepresenteerd. Dit houdt in: een initiatief is een keteninitiatief is als er een partij is die bereid is om een secundaire dan wel groene grondstof af te nemen en minimaal een toeleverancier en/of een verwerker (upcyclier) die gezamenlijk een LoC tekenen voor het in de markt zetten van een grondstof voor de circulaire economie. Als ook aan de andere voorwaarden van het afwegingskader is voldaan, wordt dit keteninitiatief door de provincie gefaciliteerd met mankracht in de vorm van een 'ketenmanager', die het secretariaat vormt van het initiatief, belemmerende wet- en regelgeving opspoort, andere partijen in de te creëren waardeketen betreft en ondersteunt bij het vinden van marktkansen en financiering.

Keuze extra inzet:

Daarnaast kan, om geen enkele initiatief te missen, ruimte worden geboden aan een zogenaamd Keteninitiatief*. Deze titel is dan beschikbaar voor partijen die elkaar rond een nieuwe waardeketen vinden of al gevonden hebben, maar aangeven dat ze voor die samenwerking geen toegevoegde waarde zien in een LoC. Dit omdat het project reeds loopt, of omdat men het te vroeg vindt voor een commitment middels een handtekening. Deze keteninitiatieven worden niet gefaciliteerd door de provincie. De inzet is dan dat zij wel worden gevolgd door de platformmanager voor monitoring businessontwikkeling en het vragen naar leerervaringen (waar zij tegen aanlopen en welke kansen zij zien). Dit voor het versterken van de verbindingen tussen de verschillende keteninitiatieven en verdere beleidsontwikkeling.

Een andere extra mogelijkheid is het actief stimuleren van start-ups (hiermee wordt bedoeld startende initiatieven, niet jonge ondernemers). Ondernemers met een vernieuwend product of concept kunnen waardevol zijn voor de profilering van Flevoland als grondstoffenleverancier.

Samenvattend

Keuze van inzet ten behoeve van het richtinggevend kader voor agendavorming:

Alleen geselecteerde initiatieven - Ruimte voor alle initiatieven - actief faciliteren start-ups
--

Aansluiten bij initiatieven

Er zijn vele initiatieven op het gebied van circulaire economie. Naast het faciliteren van initiatieven kan er actief aangesloten worden op de activiteiten/ initiatieven van partners en lopende initiatieven waarin de provincie één van de partners is.

Extra inzet kan er gedaan worden op:

a) De economische en infrastructurele ontwikkelingen in Flevoland

De aanpak circulaire economie sluit aan op reeds lopende economische en infrastructurele ontwikkelingen in de provincie. Gekeken wordt hoe bestaand instrumentarium kan worden benut ter ondersteuning van de keteninitiatieven (zie ook: C. Financieel Instrumentarium).

Wat is de gewenste richting van doorontwikkeling?

Een mogelijkheid is om actief aan te haken bij economische activiteiten en instrumenten en bij infrastructurele projecten zoals de ontwikkeling van Flevokust-haven, de aanleg van de Floriade, de A6 Almere/Lelystad, etc. In die samenwerking wordt gekeken naar hoe de reeds ingezette ontwikkelingen kunnen profiteren van circulaire principes zoals het gebruiken van gerecyclede en hernieuwbare materialen, design for recycling, uitwisseling van afval- en grondstofstromen, etc. Een economische ontwikkeling gekoppeld aan de vraag naar secundaire en hernieuwbare grondstoffen voor infrastructurele projecten, zal circulaire bedrijvigheid enorm stimuleren.

Samenvattend

Keuze van inzet ten behoeve van het richtinggevend kader voor agendavorming:

Gerichte inzet programma CE ----- integratie met andere provinciale programma's
---

b) Het onderzoeksprogramma van de kennisinstellingen in Flevoland

Gebleken is dat de onderzoeksprogramma's van de hogescholen Windesheim en Aeres, alsook van WUR-dependance ACRRES belangrijk zijn voor de ontwikkeling van circulaire economie in Flevoland (en daarbuiten). De lectoraten en onderzoeken gespecialiseerd in circulaire economie zijn inmiddels nauw betrokken bij de Opgave Circulaire Economie.

Wat is de gewenste richting van doorontwikkeling?

De samenwerking met de kennisinstellingen is de basisinzet.

Een keuze is om meer te intensiveren. Daarbij kan worden gekeken naar de mogelijkheid om vanuit het Programma Circulaire Economie actief onderzoeksopdrachten uit te zetten bij de Flevolandse instellingen, ter verdieping en uitbreiding van de agenda circulaire economie.

Samenvattend

Keuze van inzet ten behoeve van het richtinggevend kader voor agendavorming:

CE-ontwikkeling louter via ondernemers --ook programma en budget voor kennisinstellingen
--

c) De agenda's van andere bestuurlijke gremia op het gebied van circulaire economie

Er wordt nauw samengewerkt in circulaire activiteiten van andere bestuurlijke gremia. Met bijvoorbeeld de MRA wordt gekeken naar gezamenlijke uitgangspunten een circulair inkoopbeleid. Er is regelmatig overleg met de beleidsmedewerkers circulaire economie van de Flevolandse gemeenten en van de andere provincies. Het Rijksbrede programma circulaire economie gaat de komende jaren een stempel drukken op de ontwikkeling van circulariteit in Nederland. Op bestuurlijke en ambtelijk niveau is regelmatig overleg over de ontwikkelingen in Flevoland en de wijze waarop Rijk en provincie elkaar kunnen versterken.

Wat is de gewenste richting van doorontwikkeling?

De agenda's van andere bestuurlijke gremia kunnen steeds meer gesynchroniseerd worden met de agenda van het Programma Circulaire Economie. Medewerkers van de provincie zetten zich mogelijk in samenwerking met collega's in andere provincies in als regisseur van landelijke afval-/grondstofstromen.

Samenvattend

Keuze van inzet ten behoeve van het richtinggevend kader voor agendavorming:

Focus op Flevoland -----Samenwerking met andere bestuurlijke gremia
---

Samenvattend

Alle keuzes van inzet ten behoeve van het richtinggevend kader voor agendavorming op een rij:

Alleen geselecteerde initiatieven - Ruimte voor alle initiatieven - actief faciliteren start-ups
--

Gerichte inzet programma CE ----- integratie met andere provinciale programma's
---

CE-ontwikkeling louter via ondernemers --ook programma en budget voor kennisinstellingen
--

Focus op Flevoland -----Samenwerking met andere bestuurlijke gremia
---

B Verkenning provinciaal beleid

Zoals bekend loopt er, naast het proces tot het komen van programma's vanuit de Omgevingsvisie, ook een proces van beleidsarme omzetting in het kader van de toekomstige Omgevingswet. Het betreft de omzetting van beleid van het Omgevingsplan 2006 en andere vastgestelde beleidsnota's.

Vanuit de opgave Circulaire Economie is er het vigerende beleid en de omzetting hiervan op hoofdlijnen geanalyseerd. Op het eerste gezicht is er geen vigerend beleid dat uitvoering van de opgave in de weg staat. Er is, zoals nu ingeschat wordt, geen provinciale belemmerende wetgeving voor de uitvoering van de opgave. Hierop zullen dan ook geen voorstellen tot wijziging worden gedaan aan Provinciale Staten.

Echter, bij de nadere uitwerking van de opgave kan op termijn richting gegeven worden aan de mate van regulering. Het kan gaan van randvoorwaardelijke regelgeving naar stimulerende regelgeving voor de transitie. Randvoorwaardelijk houdt in dat de kaders passend zijn en volop ruimte gevend voor initiatieven. Stimulerend kan zijn meer normerend en voorschrijvend.

Op dit moment wordt er niet verwacht dat er bij het vaststellen van het Programma Circulaire Economie in het vierde kwartaal al nieuwe of andere provinciale regelgeving ter besluitvorming ligt. Er zijn nog geen concrete casussen naar voren gekomen die maken dat meer of andere regelgeving nodig is.

Wat wel wordt opgemerkt is dat de verwachting is dat (rest)stromen uit de landbouw steeds meer benut gaan worden als bouwsteen voor de chemie en farmacie. De (rest)stromen hebben echter meerdere be- en verwerkingsstappen nodig voor toepassing. Innovaties op dit terrein gaan hard en het is op lange termijn te verwachten dat deze (voor) be- en verwerkingsstappen zo dicht mogelijk bij/ op het erf plaatsvinden. Argumenten hiervoor kunnen zijn voor de borging/ controle op kwaliteit, het terugbrengen van de reststroom in het bedrijf en ook om transportbewegingen en -kosten (en daarmee ook CO2 uitstoot) te besparen. Er moet rekening worden gehouden dat, gezien de toenemende technische innovaties en schaalvergroting in de landbouw, regelgeving op het gebied van agrarische bedrijvigheid passend blijft bij wat er nodig is voor een vitaal platteland. De vraag 'wat mag er op het erf be- en verwerkt worden en 'wat moet op een (agro)bedrijventerrein' zal naar verwachting in de toekomst steeds meer aan de orde komen. Deze discussie vindt ook

plaats in het kader van de opgave Landbouw Meerdere Smaken. Een integrale afweging is in de toekomst van belang.

Daarnaast kan bij nieuwe kaderstelling van provinciaal beleid rekening worden gehouden met de opgave. Hierna worden ter illustratie een vigerende beleidsuitspraak benoemd vanuit de visie werklocaties die de opgave ondersteunt. Een citaat vanuit Natuurbeheerplan illustreert de kansen die andere beleidsvelden bieden. Wanneer er in de toekomst sprake is van nieuw beleid is het een keuze om stimulerend te zijn vanuit de opgave Circulaire Economie of ondersteunend/helend.

Citaat RO visie werklocaties Flevoland 2015

Bedrijven moeten zo lang mogelijk op hun bedrijfslocatie kunnen blijven functioneren. Dat wil zeggen dat de locaties aansluiten bij de behoefte van ondernemers, bedrijven op een goede manier milieuhygiënisch zijn ingepast en dat ze op een juiste manier bereikbaar zijn. Dit begint met een duurzame inpassing van het terrein en de bedrijvigheid in de omgeving, met zo veel mogelijk duurzaam en energiezuinig bouwen en met duurzaam gebruik van materiaal. Dit vraagt ook om een goed terreinbeheer en activiteiten op het gebied van ketenefficiëntie.

Citaat Natuurbeheerplan 2018

Taluds van watergangen worden jaarlijks gemaaid en het maaisel wordt verwerkt op de percelen in de omgeving of gecomposteerd.

Maaisel is zeer goed bruikbaar als bodemverbeteraar en voor compostering. Maar mogelijk dat er in de toekomst ook andere toepassingen mogelijk of wenselijk zijn naast bodemverbeteraar, bijvoorbeeld omdat het interessant is als groene bouwsteen voor chemie of farmacie. Ook deze beleidsuitspraak is ondersteunend aan circulaire economie.

Samenvattend

Keuze van inzet met betrekking tot richtinggevend kader provinciaal beleid:

Randvoorwaardelijke regelgeving -----Stimulerende regelgeving (per beleidstraject)

Lobby

Een van andere orde is de inzet van lobby naar bijvoorbeeld het Rijk en Europa voor het wegnemen van belemmerende regelgeving. Op dit moment zijn er nog geen concrete leads die maken dat er een stevige lobby inzet wordt gevraagd. Mogelijk dat dat in de toekomst wel aan de orde komt. Het is een keuze om wel of niet een stevige lobby te voeren wanneer dat aan de provincie wordt gevraagd.

Samenvattend

Keuze van inzet met betrekking tot richtinggevend kader provinciaal beleid:

Behoeftte gestuurd (re-actief)----- Initiatief nemend (pro-actief)

C Financieel instrumentarium

Er komen in toenemende mate subsidies en fondsen voor initiatieven voor de circulaire economie beschikbaar. Specifiek voor circulair en ook voor innovatie in het algemeen. Er zijn vele aanbieders van financiering, ook in Flevoland, maar de vindbaarheid kan veel beter. Hiervoor worden in het Economisch Programma/ Win4All instrumenten voor ontwikkeld waar ondernemers gebruik van kunnen maken.

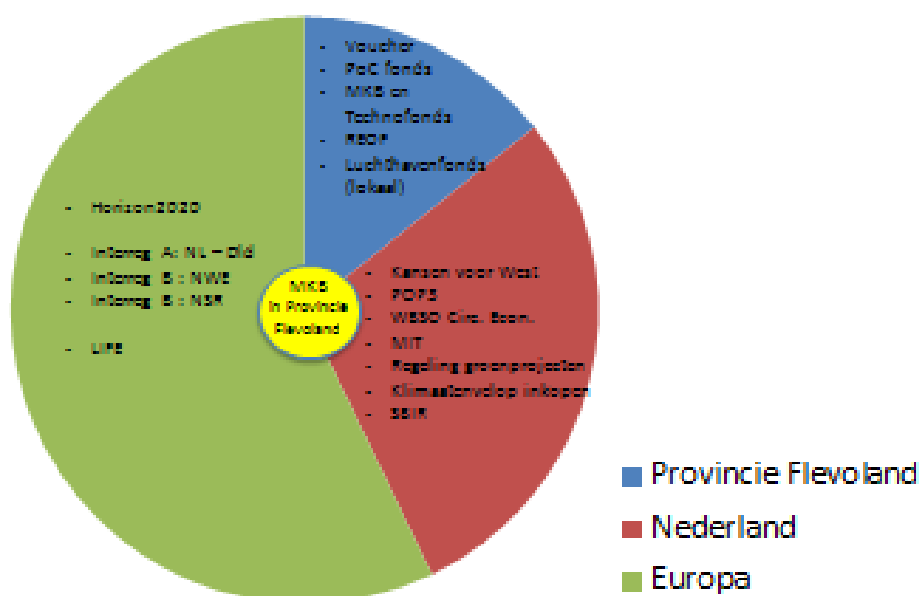
Van de Europese subsidies kan gezegd worden dat deze als complex en groot worden gezien. Qua samenwerkingsverbanden (waarin veel partijen uit meerdere Europese regio's in deelnemen) en ook qua doorlooptijd (van zelfs wel 1,5 jaar voordat de MKB-er kan beginnen met de uitvoering). Dit maakt dat het voor MKB bedrijven niet direct aantrekkelijk is om een subsidie aan te vragen. Op Europees niveau is wel duidelijk dat de financiering op het gebied van Circulaire Economie groeit. Voor de MKB-er is het echter een grote uitdaging om gebruik te maken van deze financiering.

Om het ontwikkelen en het vermarkten van circulaire producten te versnellen kunnen verschillende maatregelen worden ingezet.

Welk instrumentarium is nu beschikbaar?

Het financieel instrumentarium dat nu beschikbaar is voor het MKB in de Provincie Flevoland vanuit de Provincie zelf, vanuit Nederland en de EU is in onderstaand figuur weergegeven*.

Beschikbaar financieel instrumentarium voor MKB in Provincie Flevoland

*het overzicht is een inschatting van kansrijk voor circulaire initiatieven, het is niet uitputtend en er is geen rekening gehouden met nog besteedbare middelen en openstellingstermijnen

Mogelijke inzet mbt financiering

Op dit moment is het te vroeg om te zeggen of het huidige financieel instrumentarium dat beschikbaar is vanuit de provincie, het rijk en Europa voldoende is en voldoende passend is voor de behoefte en de vraagstukken die ondernemers in Flevoland hebben.

De eerste indruk is dat er voldoende middelen voor innovatie/ ontwikkeling zijn, maar dat de vindbaarheid en de drempel voor aanvragen (en daarmee ook de snelheid waarmee de middelen beschikbaar kunnen zijn) verbeterd kunnen worden (dit komt ook uit het kapitaalmarkt onderzoek). Op de platformbijeenkomsten wordt gehoord dat voor het introduceren en afnemen van nieuwe circulaire materialen/ producten in de markt nog een aantal uitdagingen liggen als bijvoorbeeld concurrentie met (goedkopere) primaire materialen en inkoop- en aanbestedingsregels.

Hierna worden er voor het richten van de inzet een aantal mogelijkheden geschetst:

1. Gebruik maken van bestaande financiering

- geleiden en verbinden naar het Win4All programma (financieringstafel, vouchers, PoC fonds)
- op weg helpen naar subsidiemogelijkheden bij rijk en EU
- ondersteunen bij het doen van subsidieaanvragen bij rijk en EU
- als partner optreden in een subsidieproject van anderen
- een consortium initiëren en als penvoerder een subsidie aanvragen

Samenvattend

Keuze van inzet ten behoeve van het richtinggevend kader voor het financieel instrumentarium:

Doorgeleiding bestaande financiering -----actief ondersteunen bij financiering

Aansluiten bij projecten van anderen -----initiatief nemen voor subsidieprojecten

2. Maken van een nieuw financieel instrumentarium specifiek voor circulaire economie

- voor het verlagen van de drempel om te starten met het maken/ afnemen van een nieuw circulair materiaal/ product (fonds of subsidie)

Samenvattend

Keuze van inzet ten behoeve van het richtinggevend kader voor het financieel instrumentarium:

Bestaande financiering ----- -----nieuwe financiering

Ter kennisname: Voortgangsrapportage keteninitiatieven

Voortgangsrapportage Opgave Circulaire Economie

1. Inleiding

In de Omgevingsvisie staan de opgave en de ambitie voor Circulaire Economie beschreven. De ambitie is: "In 2030 staat Flevoland bekend als leverancier van grondstoffen voor de Circulaire Economie." De ambitie voor deze bestuursperiode is om de basis te leggen voor en profiel te geven aan de ambitie. We zetten de beweging in gang.

De aanpak van de ambitie voor deze bestuursperiode is als volgt:

- Opzetten van de Platforms Groene Grondstoffen en Gebruikte Materialen
- Signaleren en ondersteunen van kansrijke projecten die voldoen aan het afwegingskader keteninitiatieven (1^e tranche initiatieven). Deze initiatieven worden gefaciliteerd door de Provincie met een ketenmanager.
- Opstellen Programma Circulaire Economie.

In het eerste kwartaal is een basisdocument Programma Circulaire Economie opgesteld met de aanpak en de eerste versie van de grondstoffenatlas. Provinciale Staten is toegezegd in het tweede kwartaal 2018 de voortgang, evaluatie en monitoring van de keteninitiatieven zoals gestart in het eerste kwartaal te ontvangen. Deze punten zijn in deze rapportage opgenomen.

Daarnaast is de definitieve grondstoffenatlas gereed waarin grondstofstromen in Flevoland in kaart zijn gebracht. De publicatie (de atlas) is op de website van de Omgevingsvisie in te zien. De atlas gedeeld is bedoeld ter inspiratie voor nieuwe circulaire businesskansen en keteninitiatieven en is gepresenteerd bij de eerste platformbijeenkomst.

Op de website van de Omgevingsvisie zijn de verslagen van de platformbijeenkomsten terug te vinden als ook de nieuwsbrieven die zijn uitgebracht. Er is eveneens een tijdschrift opgenomen met de uitgevoerde en geplande activiteiten over 2018. De activiteiten worden in de volgende paragrafen nader toegelicht.

2. Voortgang en evaluatie platformbijeenkomsten

Voor uitleg van de aanpak en werkwijze van platforms, keteninitiatief en ketenmanager zie "Basisdocument Programma Circulaire Economie". Schematisch is de aanpak van platforms en keteninitiatieven in figuur 1 weergegeven.

In de afgelopen periode is op **22 februari 2018** een startbijeenkomst in Almere georganiseerd. Daar werd de aanpak toegelicht en de platforms gevormd. Op deze bijeenkomst waren 40 tot 50 ondernemers aanwezig. Onder de ondernemers was veel enthousiasme voor de platforms.

De eerste Platformbijeenkomst met ontbijt is op **12 april 2018** in het Provinciehuis georganiseerd.

Het was een gezamenlijk deel van de beide platforms waarna in de twee groepen uiteen gingen (groene grondstoffen en gebruikte materialen) met ook een plenaire afsluiting. Op de bijeenkomst waren circa 40 deelnemers aanwezig en werd een start gemaakt met het creëren van samenwerkingen en het smeden van keteninitiatieven. Ditmaal waren er weer andere deelnemers aanwezig dan bij de startbijeenkomst in februari waardoor weer nieuwe contacten konden worden gelegd.

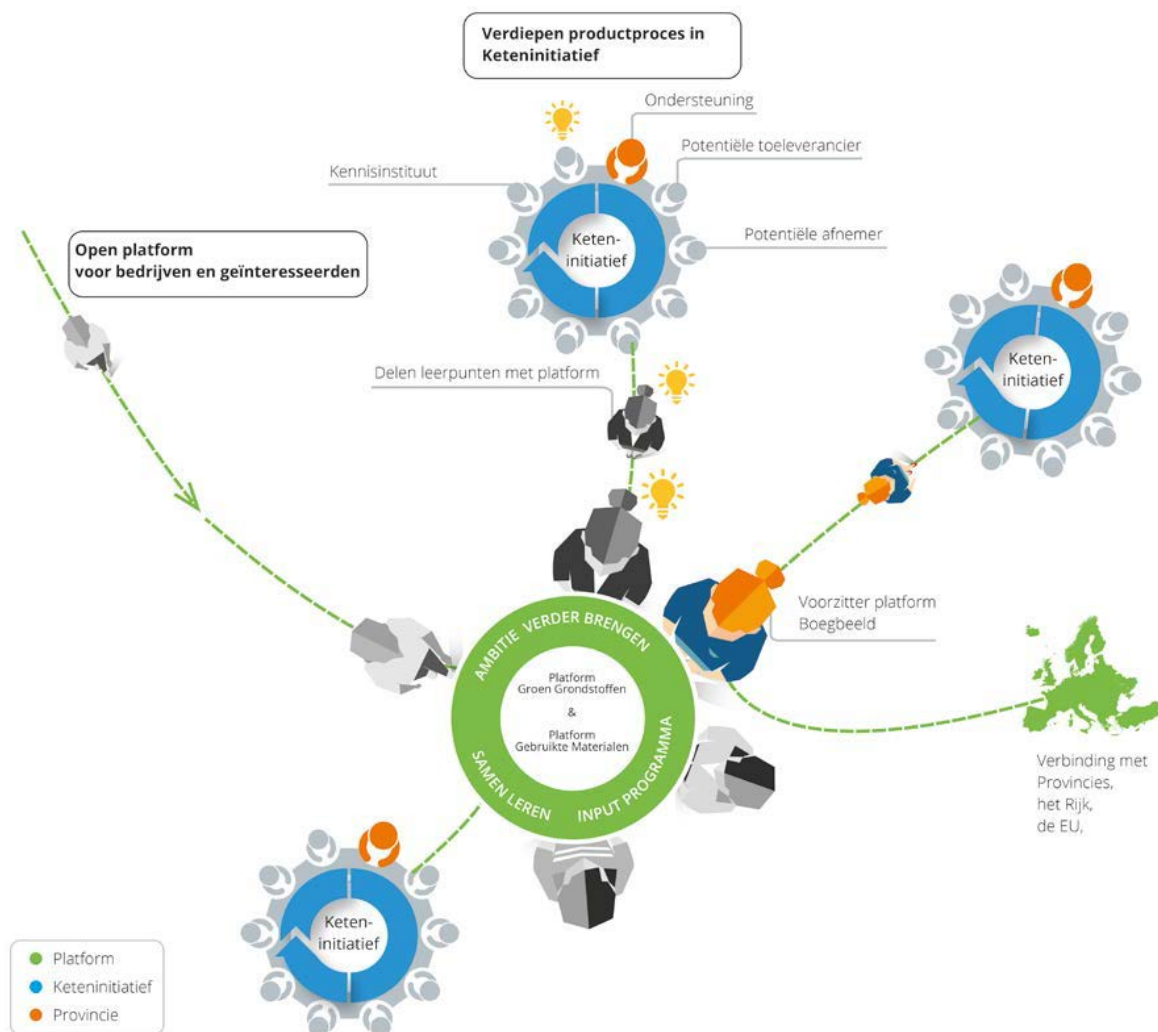
In de komende maanden worden nog een drietal platformbijeenkomsten georganiseerd:

4 juni - in samenwerking met de gemeente Almere bij Staatsbosbeheer

september - locatie nader te bepalen

november - locatie nader te bepalen

De bijeenkomst van november wordt een grotere manifestatie zoals aangegeven in de startnotitie.

Figuur 1 - Schematische weergave aanpak met platforms en keteninitiatieven

3. Voortgang en evaluatie keteninitiatieven

In januari is er groen licht gegeven door de leden van de Statencommissie Economie op het afwegingskader voor keteninitiatieven, deze moeten voldoen aan de volgende voorwaarden:

- Bijdrage aan de Opgave Circulaire Economie en passend bij Groene Grondstoffen en/of Gebruikte Materialen
- Intentie van ketenpartijen uitgedrukt in een Letter of Commitment
- Verwaardiging/verwerking vindt plaats in Flevoland
- Businesscase vanuit ketenbenadering
- Toegevoegde waarde op meerdere terreinen (people-planet-profit)
- Technisch en financieel kansrijk
- Haalbaar, schaalbaar en herhaalbaar

Het Letter of Commitment is vertaald naar 'een Verklaring Keteninitiatief'. Het moment van tekenen wordt ondersteund met de uitreiking van een wisselbokaal (figuur 2).

Figuur 2 - Wisselbokaal Keteninitiatieven Circulaire Economie

Elke deelnemende partij geeft in een kort statement aan wat zij bijdraagt aan het initiatief. De tekst voor de bijdrage vanuit de provincie luidt:

“De provincie Flevoland draagt bij door de inzet van een ‘ketenmanager’. De ketenmanager is beschikbaar als secretaris van het initiatief. De ketenmanager brengt de vraagstukken in beeld, spoort belemmeringen op en helpt bij het benoemen van succesfactoren”.

De Ketenmanager legt verbindingen tussen andere keteninitiatieven en betreft aanvullende partijen/organisaties. Hij/zij adviseert bij het realiseren en financieren van het initiatief en pakt actief een rol waar het overheidsinstrumenten betreft zoals bijvoorbeeld wet- en regelgeving, ruimtelijke ordening en passend financieel instrumentarium ((EU)subsidie/fondsen). Hij/zij is ook het contactpersoon voor de platformmanager. De bevindingen worden teruggekoppeld naar de Provincie en gebruikt als input voor beleidsvorming.

We hadden gehoopt snel na de startbijeenkomst de eerste keteninitiatieven te kunnen presenteren. Het blijkt echter voor ondernemers niet altijd passend om een keteninitiatief met een handtekening te bezegelen. We zien op dit moment twee soorten initiatieven:

- 1) initiatieven die tot stand komen door contacten die worden gelegd op de platformbijeenkomsten waarbij het contactmoment voldoende is voor businessafspraken
- 2) initiatieven die behoefte hebben aan ondersteuning waarbij meer nodig is voor business in de keten.

Er wordt gekozen om de titel ‘keteninitiatief’ breed te benutten voor partijen zowel met als zonder de inzet van een ketenmanager.

Van de initiatieven die geen behoefte hebben aan een gezamenlijke verklaring en ketenmanager volgen we wel de voortgang (door af en toe contact vanuit de platformmanager). Dit om te vernemen waar de initiatieven bij de uitvoering tegen aanlopen bij de businessontwikkeling en welke kansen zij zien. Ook in de communicatie krijgen zij een podium.

4. Monitoring keteninitiatieven

Voor de monitoring van de keteninitiatieven wordt vooralsnog uitgegaan van het aantal gerealiseerde en het aantal kansrijke keteninitiatieven. De longlist bestaat op dit moment uit een twintigtal serieuze initiatieven waarvan een deel tot een verklaring keteninitiatief wil komen. Bij de uitvoering wordt door de ketenmanager bijgehouden wat de vraagstukken zijn, wat de behoefte is aan inzet van overheids-instrumentarium en wat de kansen zijn voor nieuwe business (innovatie, haalbaarheid en werkgelegenheid). Ook wordt op hoofdlijnen de meervoudige waardecreatie in beeld gebracht (effecten people, planet en profit).